

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο : « ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΟ »

↪ Η αναζήτηση του Θεού .

Η τάση , ροπή αναζήτησης του Θεού είναι έμφυτη στον άνθρωπο . Η θρησκευτικότητα είναι η εκδήλωση αναζήτησης του Θεού .

Η αναζήτηση και προσέγγιση του Θεού , προύποθέτει :

↑ υπέρβαση του
εγωισμού

↑ κάθαρση της ψυχής του
ανθρώπου .

↪ Οι αντιλήψεις για το Θεό .

Οι πιο γνωστές αντιλήψεις περί Θεού είναι :

↑ Ο Θεός είναι μία ανώτερη δύναμη ,
το ύψιστο όν .

↑ Ο δυνατός και φοβερός Θεός .

↑ Ο τιμωρός Θεός .

↑ Ο σύμμαχος και συμπαραστάτης
των ανθρώπων .

↑ Ο Θεός της εξουσίας και της τάξης

↑ Ο Θεός που αμείβει και ανταποδίδει

↑ Ο τελετάρχης Θεός .

↑ Ο Θεός των πανθειστών .

↑ Ο Θεός των αγνωστικιστών .

↪ Η ύπαρξη του Θεού και οι σχετικές ενδείξεις .

Η επιστήμη δεν έχει τη δυνατότητα να αποδείξει την ύπαρξη ή την ανυπαρξία του Θεού , αφού δεν έχει τέτοιους στόχους . Το ζήτημα για το Θεό εντάσσεται κυρίως στο χώρο της προσωπικής βιωματικής εμπειρίας .

Οι ενδείξεις που χρησιμοποιήθηκαν κυρίως στο χώρο της απολογητικής κατ'επίδραση της δυτικής θεολογίας είναι :

A) Η κοσμολογική .

B) Η τελολογική .

Γ) Η ηθική .

Δ) Η ιστορική – θρησκευτολογική .

E) Η ψυχολογική .

ΣΤ) Η φιλοσοφική – αξιολογική .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΕΝΑ ΠΑΝΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

↳ Έννοια της θρησκείας

Με το φαινόμενο της θρησκείας ασχολείται η θρησκευολογία
Δυσκολίες ορισμού, διότι:

- ★ Το αντικείμενο της θρησκείας εμφανίζει εξαιρετική πολυμορφία [ενικός (Θεός, Μπράχμαν), πληθυντικός (Θεοί, πνεύματα), απρόσωπη αρχή, προσωπικό όν, υπερβατικό, εγκόσμιο, κ.λ.π.]
- ★ Δεν προσδιορίζεται ως προς την ουσία του από κάποιο ορισμό [οι λέξεις: θείο, θεότητα, ιερό, απόλυτο, δεν ορίζονται ακριβώς, κάθε άνθρωπος βιώνει διαφορετικά την πραγματικότητα που αυτές περιγράφουν]

↳ Πηγές της θρησκείας

- ★ Υπάρχουν θεωρίες, οι οποίες εντοπίζουν την εμφάνιση της θρησκείας στα βάθη της ανθρώπινης προϊστορίας. Οι θεωρίες αυτές είναι ανεπαρκείς, διότι γνωρίζουμε ελάχιστα για τον προλιθικό άνθρωπο.
- ★ Υπάρχουν κάποιες άλλες θεωρίες, οι οποίες τοποθετούν την πηγή της θρησκείας στην ίδια την ανθρώπινη φύση (π.χ. Φιλόσοφοι, κοινωνιολόγοι, Ψυχολόγοι)

↳ Όσοι θεωρούν ότι τη θρησκεία γεννά, η άγνοια ή ο φόβος, δεν μπορούν να εξηγήσουν τη δίψα του ανθρώπου για το απόλυτο.

↳ Η καθολικότητα του θρησκευτικού φαινομένου

Η θρησκεία είναι πανανθρώπινο φαινόμενο (Διαπίστωση από :Ιστορία Πολιτισμού, Θρησκευολογία, Ψυχολογία, Κοινωνιολογία)

Ο άνθρωπος είναι ον θρησκευτικό (**homo religiosus**)

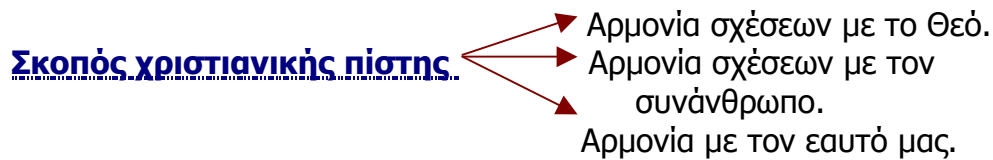
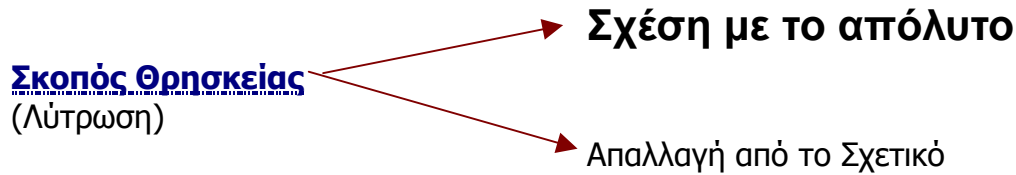
Το θρησκευτικό βίωμα έχει βάθος και ένταση. Σε αυτό συμμετέχει όλος ο άνθρωπος (νόηση, βούληση, συναίσθημα) και προσδιορίζεται από το είδος του απόλυτου, στο οποίο αυτός αναφέρεται.

Το βίωμα του ιερού έχει δύο διαστάσεις:

My sterium tremendum
(φοβερό)

My sterium fascinatum
(σαγηνευτικό)

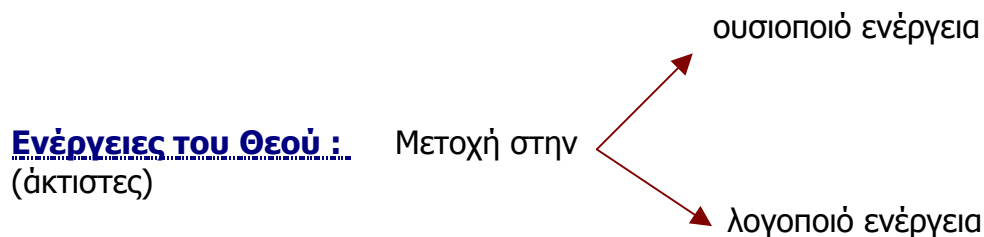
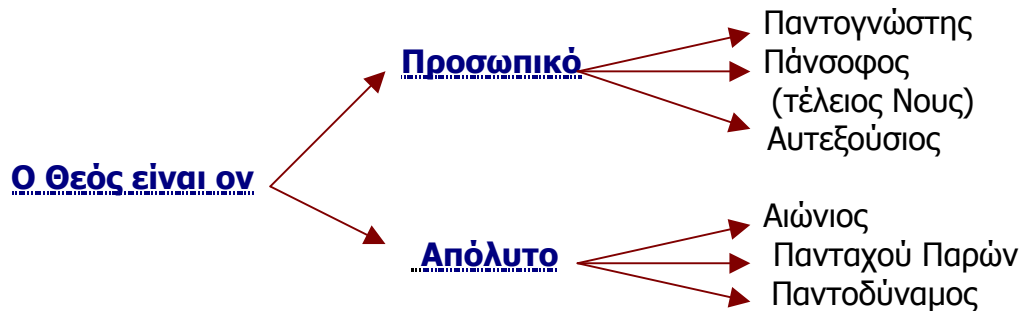
↪ Σκοπός και αναγκαιότητα της θρησκείας

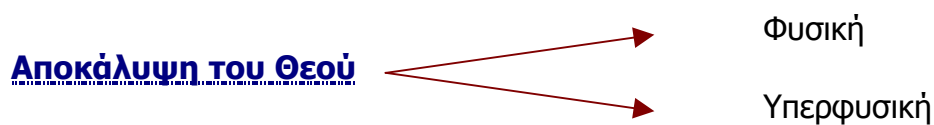
Έσχατος σκοπός της Χριστιανικής πίστης, η επικράτηση της βασιλείας του Θεού, η απαλλαγή από το κακό, τη φθορά και το θάνατο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : « ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΙΣΤΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ »

⇒ Ο Θεός είναι απρόσιτος στην ουσία του και μεθεκτός στις ενέργειές του.

Γνωστά τα « Περί του Θεού »

Η αγιότητα και η θέωση είναι απαραίτητες προϋποθέσεις μετοχής στις ενέργειες του Θεού

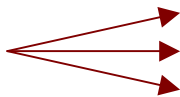
↳ Ο Θεός είναι Ένας και Τριαδικός

Μία ουσία, τρία πρόσωπα ή τρεις υποστάσεις.
(Πατήρ, Υιός, Άγιο Πνεύμα).

Η θεία ουσία υπάρχει ἄσυγχύτως, ατρέπτως, αδιαιρέτως» και στα τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδας.

Η σχέση των προσώπων είναι σχέση αγάπης, ομοουσιότητας και εκφράζεται με τη λέξη «αλληλοπεριχώρηση»

Προσωπικά Ιδιώματα

Πατήρ : αγέννητος

Υιός : γεννάται προαιώνια

Άγιο Πνεύμα : εκπορεύεται αιώνια

↳ Γνωστός, «ψηλαφητός» στην Ιστορία

«Εκ του μηδενός» δημιουργία του κόσμου

Έμμεση παρουσία του Θεού διαμέσου αγίων μορφών Παλαιάς και Καινής Διαθήκης

Ενανθρώπιση του δευτέρου προσώπου Αγίας Τριάδας

↳ Ο Θεός «αγάπη εστί»

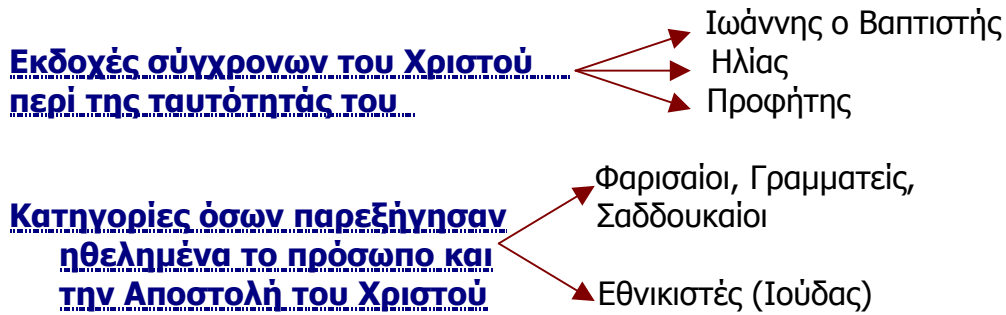
Δημιουργία του κόσμου

Συντήρηση και διακυβέρνηση του κόσμου

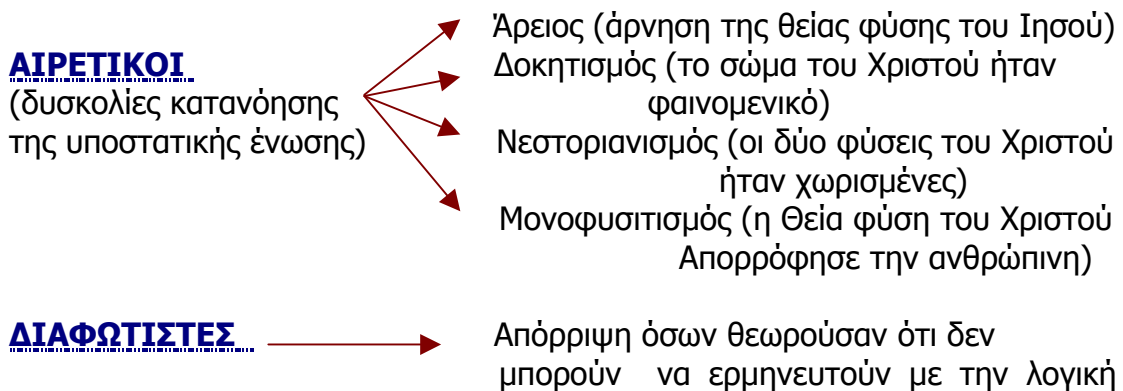
Σταυρική Θυσία του Χριστού

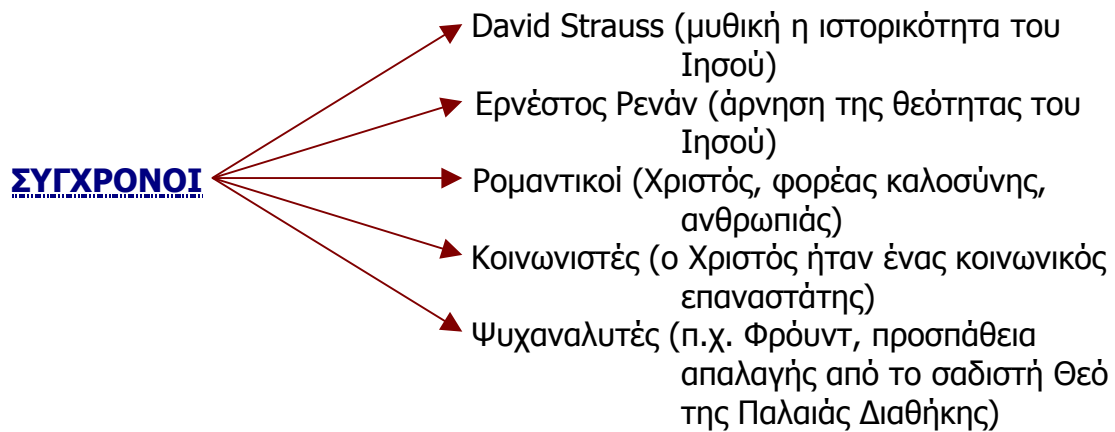
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : « ΤΙΝΑ ΜΕ ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ ; »

↪ ΠΑΡΕΡΜΗΝΕΙΕΣ Ή ΛΑΘΕΜΕΝΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

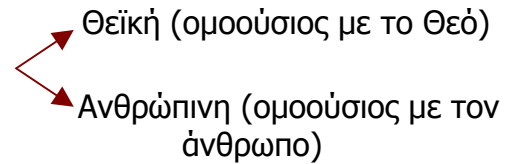
↪ ΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΥΜΑΝΙΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

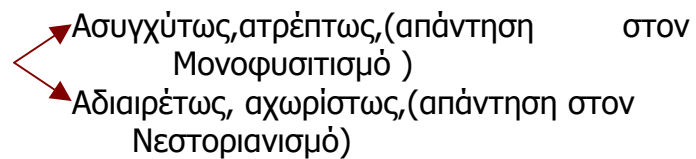

↪ **Η ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**

Χριστός → μία υπόσταση, δύο φύσεις

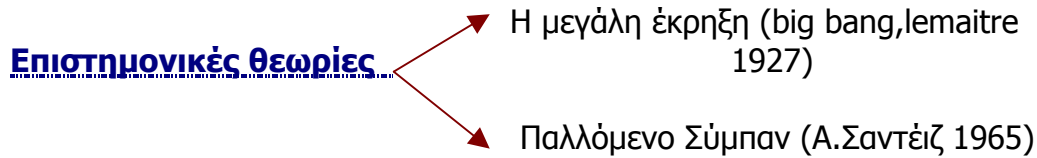

Ένωση των δύο φύσεων :

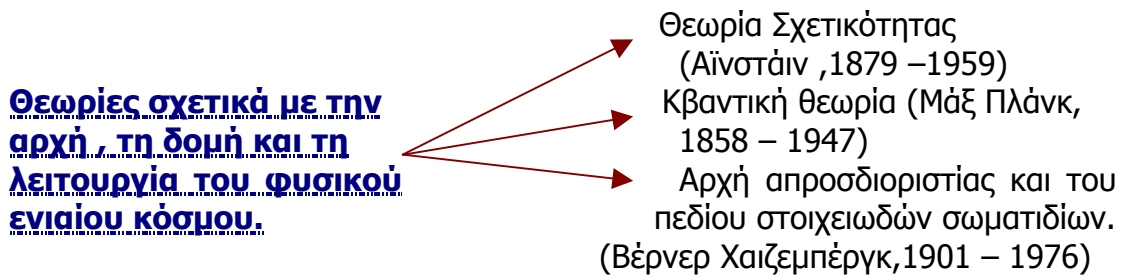

Σκοπός της ενανθρώπισης : Η λύτρωση – η **θέωση** του ανθρώπου – η απαλλαγή του ανθρώπου από το προπατορικό αμάρτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9^ο : ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Σήμερα η έρευνα στρέφεται όχι τόσο στην προέλευση της ύλης, όσο στην δομή της.

Η χριστιανική διδασκαλία για τη δημιουργία του κόσμου . (Γεν.κεφ.1^ο)

↪ Βασικά σημεία της χριστιανικής διδασκαλίας :

- 1) «εν αρχή» → δημιουργία του χρόνου
- 2) «εκ του μηδενός» → η ύλη δεν προϋπήρχε
- 3) «ειπεν» → δημιουργία του κόσμου μετά την ελεύθερη απόφαση του Θεού .
- 4) Τίποτα δεν μεσολαβεί μεταξύ της απόφασης του Θεού και της δημιουργίας του κόσμου . («Γενηθήτω» – και «εγένετο» , «συναχθήτω» – και «εγένετο» .
- 5) Αιτία της δημιουργίας του κόσμου είναι η ελευθερία και η αγάπη του Θεού .
- 6) Η Δημιουργία πραγματοποιείται σε έξι ημέρες και ακολουθεί προοδευτική πορεία , από τα ατελέστερα στα τελειότερα .
- 7) «καλά λίαν» → ο κόσμος μας έχει ποιότητα ,αξία αλλά και κάποια σκοπιμότητα .

Η πρόνοια του Θεού για τον κόσμο .

- 1) Συντήρηση του κόσμου → κατεύθυνση από φυσικούς νόμους
- 2) Κυβέρνηση του κόσμου → επιτυχία γενικού σκοπού του .

Έκτακτη επέμβαση του Θεού στον κόσμο → θαύμα : προσωρινή αναστολή της λειτουργίας των φυσικών νόμων .

Deismus → απουσία επέμβασης του Θεού στον κόσμο .(Η διδασκαλία αυτή αντίκειται στις βασικές αρχές του Χριστιανισμού .)

Ο άνθρωπος είναι διαχειριστής του παρόντος κόσμου και οφείλει να ενεργεί σύμφωνα με το υπόδειγμα του Θεού → ως συντηρητής και προνοητής .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10ο : « Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΤΟ ΑΡΧΙΚΟ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟ»

Επιστημονικές θεωρίες της δημιουργίας του ανθρώπου

- Θεωρία της εξέλιξης (Δαρβίνος 1809 – 1882)
- Θεωρία της μετάλλαξης (Ντε Βρισ)
- Θεωρία που συνδυάζει την εξέλιξη και την μετάλλαξη.

Τα γεγονότα της Γένεσης δεν είναι ούτε ιστορικά , αλλά ούτε και μύθοι . Εκφράζουν υπαρξιακές αλήθειες για όλο το ανθρώπινο γένος . Αυτά που Περιγράφουν ισχύουν για την ανθρώπινη ύπαρξη όλων των εποχών .

Ανθρωπολογικές αλήθειες του 1ου και του 2ου κεφαλαίου της Γένεσης.

Ανθρωπολογική διήγηση (Γεν.1,26-30) Δημιουργία του ανθρώπου

- **Κατ' εικόνα Θεού**
 - δημιουργικό
 - αυτεξούσιο
 - κυριαρχικό
- **Καθ' ομοίωσιν Θεού** – θέωση .

2η ανθρωπολογική διήγηση (Γεν. 2,7 – 2,25.) Δημιουργία του ανθρώπου

- Από χώμα και πνοή Θεού(Δισύνθετο του ανθρώπου : σώμα και ψυχή)
- Τοποθέτηση του ανθρώπου στην Εδέμ, με εντολή να εργαστεί και να διαφυλάξει τη γη .
- Εντολή αποφυγής του δέντρου της γνώσης του καλού και του κακού
- Δημιουργία της γυναίκας από την πλευρά του Αδάμ.Σκοπός της δημιουργίας της γυναίκας η επίτευξη της θέωσης
- Αναγνώριση της γυναίκας ως μέλος του σώματος του άνδρα - ένδειξη στενής προσωπικής σχέσης .
- Έλλειψη ντροπής→ έλλειψη ανάγκης κάλυψης του σώματος .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11ο : « ΓΙΑΤΙ ΥΠΑΡΧΕΙ ΤΟ ΚΑΚΟ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ»

↪ Τι είναι το κακό;

- 1) Το κακό δεν είναι δημιούργημα του Θεού .
- 2) Το κακό είναι η διακοπή των σχέσεων του ανθρώπου με το Θεό ,είναι πρωτοβουλία του ιδίου του ανθρώπου ,που δημιουργήθηκε αυτεξούσιος
- 3) Ο άνθρωπος συμπαρασύρει και τη φύση στο κακό .

↪ Προπατορικό αμάρτημα : αφετηρία του κακού . (Γένεση κεφ . 3ο)

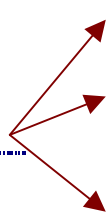
- 1) Η εντολή αποφυγής του δένδρου της γνώσης του καλού και του κακού, έχει ως σκοπό να περιφρουρήσει τη σχέση του Θεού με τον άνθρωπο και όχι να στερήσει τη γνώση από το ανθρώπινο γένος .
- 2) Η γνώση του κακού (και η παρακοή της εντολής του Θεού) έχει ως απώτερο σκοπό την **ισοθεΐα** , την αυτοθέωση του ανθρώπου .
- 3) Άμεση είναι η επίγνωση των πρωτοπλάστων της γυμνότητας τους . Η συνειδητοποίηση αυτή αποκαλύπτει το πόσο βαθιά είχε εισχωρήσει το κακό . Ο άνδρας και η γυναίκα νιώθουν την ανάγκη να περιχαρα – κωθούν, να προστατευθούν , νιώθουν τον «άλλο» ως απειλή .

↪ Συνέπειες του κακού .

Συνέπειες του προπατορικού Αμαρτήματος

- ▶ Διάσπαση των σχέσεων άνδρα και γυναίκας . Προσπάθεια επιβολής του ενός στον άλλο .
- ▶ Ο πόνος συνδέεται με τη διαιώνιση του ανθρωπίνου είδους .
- ▶ Η εργασία θα είναι μόχθος , το περιβάλλον θα είναι απειλητικό

Συνοπτικά : διακόπτονται οι σχέσεις

- Θεού και ανθρώπου
(πνευματικός θάνατος)
- Του ανθρώπου με τον
συνάνθρωπό του .
(κοινωνικό κακό)
- Διαστροφή των σχέσεων
του ανθρώπου με το
φυσικό περιβάλλον.

Έσχατη συνέπεια : ο θάνατος (βιολογικός , πνευματικός , αιώνιος) .

Ο Θεός και το κακό .

Ο Θεός δεν εμποδίζει το κακό γιατί σέβεται την ελευθερία των δημιου – ργημάτων του . Η αδυναμία του ανθρώπου να θεραπευτεί με τις δυνάμεις του προκαλεί τη βοήθεια του Θεού . Η ενανθρώπιση του Υιού και Λόγου του Θεού ,δημιουργεί έναν «καινό» άνθρωπο ,που δεν κυριαρχείται από το θάνατο. Η Ανάσταση του Χριστού είναι η νίκη κατά του θανάτου ,το πρώτο γεγονός του ερχομού της Βασιλείας του Θεού .

Η ευθύνη του ανθρώπου .

Οι πληροφορίες που δίδονται από τη Γένεση για τον διάβολο είναι ελάχιστες

Και αυτό αποδεικνύει την ευθύνη του ανθρώπου . Την ίδια ευθύνη που φέρνει ο άνθρωπος για τη δημιουργία του κακού , την ίδια φέρνει και για την καταπολέμησή του .

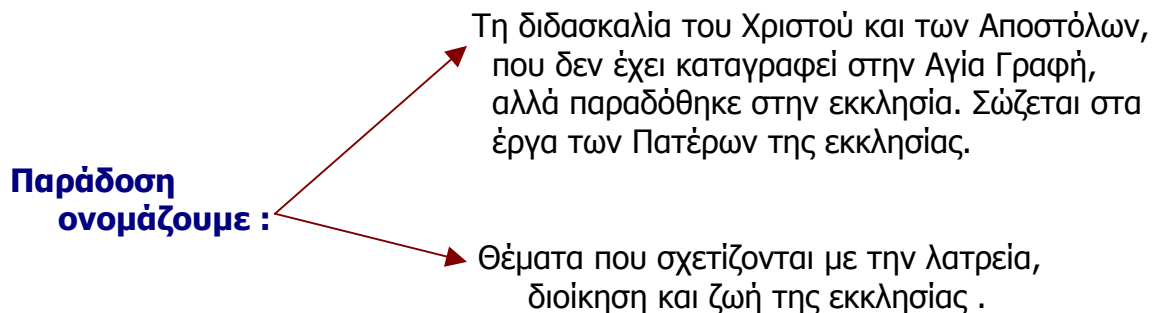
Η απαλλαγή από το κακό επιτυγχάνεται με τη συμμετοχή στο θάνατο και στην Ανάσταση του Χριστού ,στο Βάπτισμα και στη Θεία Ευχαριστία, και ταυτόχρονα με :

- 1)** την καταπολέμηση των παθών .
- 2)** την αλλαγή των άδικων κοινωνικών δομών .
- 3)** την αγάπη και τη θυσία για το συνάνθρωπο .
- 4)** την επανασύνδεση με το φυσικό περιβάλλον .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13^ο : « Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ . ΠΟΛΥΤΙΜΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΖΩΗΣ Ή ΤΡΟΧΟΠΕΔΗ ΤΗΣ ; »

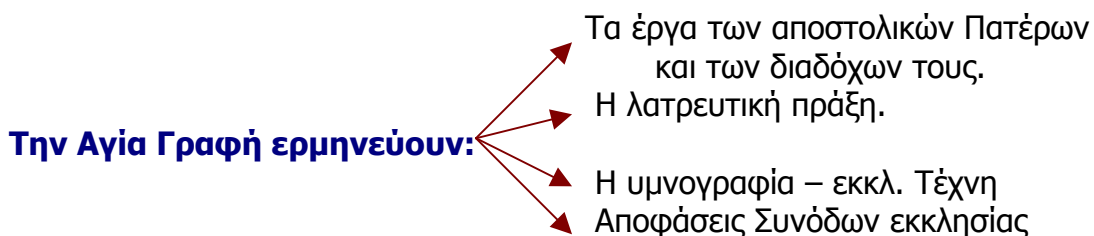
↪ A) Η έννοια της παράδοσης.

Με τον όρο παράδοση της εκκλησίας εννοούμε την αδιάσπαστη συνέχεια της πίστης της εκκλησίας από την επί γης παρουσία του Χριστού, όπως παραδόθηκε στους μαθητές του και τους διαδόχους τους.

↪ B) Παράδοση και Αγία Γραφή.

Βασικός **φορέας της Παράδοσης** της εκκλησίας είναι η **Αγία Γραφή**, η οποία κατανοείται και ερμηνεύεται στα πλαίσια αυτής της Παράδοσης.

❖ Τα βιβλία που περιέχονται στην Αγία Γραφή, κατοχυρώθηκαν από την εκκλησία μετά το 2^ο αιώνα σε μία προσπάθεια της εκκλησίας να κατοχυρώσει ανόθευτη τη χριστιανική διδασκαλία. Τα βιβλία αυτά, αποτελούν τον «**Κανόνα**» της **Αγίας Γραφής**.

↪ Γ) Παράδοση ή συντήρηση

❖ Υπάρχουν παραδόσεις που δεν έχουν σχέση πάντοτε με το γνήσιο πνεύμα του Χριστιανισμού, όπως αυτό εκφράστηκε από την Αγία Γραφή, τις Οικουμενικές Συνόδους και την ομόφωνη άποψη των Πατέρων της εκκλησίας.

❖ Αυτές οι παραδόσεις και κριτική και αλλαγή επιδέχονται, στο βαθμό που δεν εκφράζουν τη γνήσια παράδοση της εκκλησίας.

❖ Η παράδοση της εκκλησίας δεν είναι κάτι το στατικό και αποστεωμένο και δεν απολυτοποιεί το παρελθόν. Απλά χρησιμοποιεί το παρελθόν ως βάση για το μέλλον.

↪ Δ) Η ευθύνη μας σήμερα.

✍ Χρέος του κάθε Χριστιανού είναι να αξιοποιεί σωστά τη δυναμική που έχει η ίδια η παράδοση.

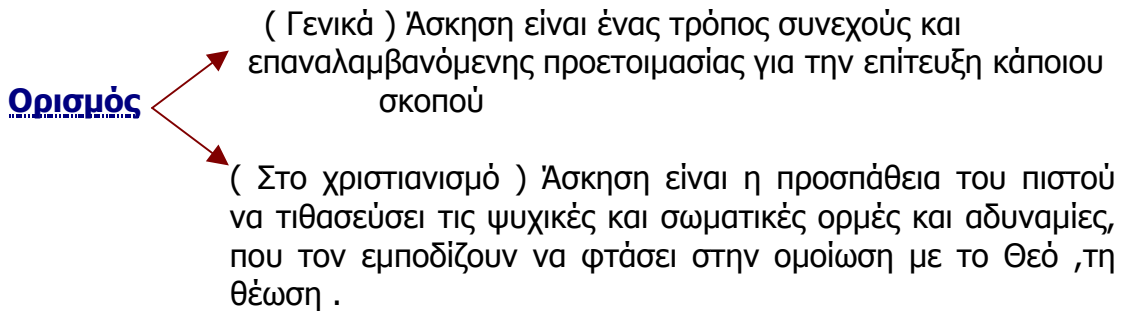
✍ Ο χριστιανός δεν πρέπει να φοβάται την αντιπαράθεση και την κριτική κατά τη συνάντηση της Παράδοσης με το μη χριστιανικό και μη Ορθόδοξο κόσμο.

✍ Χρέος μας είναι να βιώνουμε τα γνήσια στοιχεία της Ορθόδοξης Παράδοσης, να τα υπερασπιζόμαστε από διάφορες επιβουλές, στα πλαίσια της εκκλησιαστικής ζωής.

Συμπερασματικά : Η Παράδοση της εκκλησίας είναι πολύτιμή κληρονομιά ζωής. Οι πιστοί οφείλουν να τη διαφυλάττουν, να τη συνεχίζουν και να την ανανεώνουν όπου απαιτείται δημιουργικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14 ο « Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΑΣΚΗΣΗ »

↳ Τι είναι η άσκηση .

Είναι **λανθασμένη** η αντίληψη ότι ο ασκητής είναι εχθρικός προς το σώμα (όπως στον Πυθαγόρα ή τους Πλατωνικούς φιλοσόφους , που δέχονται ότι τα δύο συστατικά του ανθρώπου : σώμα και ψυχή αντιμάχονται μεταξύ τους). Ο ασκητής δεν πολεμάει το σώμα , αλλά τα πάθη του σώματος .

Βασική **προϋπόθεση** της χριστιανικής άσκησης είναι η ολοκληρωτική αγάπη προς το Θεό , που οδηγεί στη θυσιαστική αγάπη προς το συνάνθρωπο .

Στόχος του ασκητή είναι να ζήσει μία ζωή προσφοράς . Αυτός είναι ο στόχος κάθε πιστού , που στο βαθμό που ο καθένας μπορεί , εφαρμόζεται και στην καθημερινή ζωή .

↳ Χαρακτηριστικά της Ορθόδοξης άσκησης.

Γενικά χαρακτηριστικά πολιτείας του ασκητή :

- ▶ Ολοκληρωτικό δόσιμο στο Θεό
- ▶ Σεβασμός του φυσικού κόσμου
- ▶ Αντίσταση στην απολυτοποίηση της ύλης (εγκατάλειψη πνευματος του κόσμου).
- ▶ Συμμετοχή σώματος και ψυχής

↪ Εμπόδια στην ορθόδοξη άσκηση .

Τα εμπόδια του ασκητή προέρχονται

Από τους πειρασμούς της καθημερινής ζωής : στην αμαρτίες , στην εκκοσμίκευση, στον εγωισμό .

Από τον ίδιο τον εαυτό του . Αποκόβεται η εσωτερική ευσέβεια από την εξωτερική τυπολατρία . Συχνά απορρίπτεται η ύλη , Εξουθενώνεται ο συνάνθρωπος , που δεν αποτελεί πλέον αντικείμενο αγάπης .

Μέσα αντιμετώπισης εμποδίων

- ▶ Ασκητικές πρακτικές
- ▶ Οργανωμένη ασκητική ζωή
- ▶ Προβολή αγίων προτύπων
- ▶ Διαρκής προσευχή

↪ Άσκηση και ελευθερία

Η ολοκληρωτική παράδοση του ασκητή στο Θεό δεν είναι απώλεια της ελευθερίας , αλλά πραγμάτωση , επειδή ξεπερνά τη δουλειά στον εαυτό του .

Ο άνθρωπος που ασκείται

- ▶ Θυσιάζει τις εγωιστικές του επιδιώξεις
- ▶ Αρνείται την αδικία και το συμβιβασμό
- ▶ Θυσιάζεται και για τον εχθρό του

↪ Η άσκηση απευθύνεται στον **καθένα μας** ,σε κάθε στιγμή της ζωής μας .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16ο : « Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ » .

➤ A) Η δικαιοσύνη του κόσμου .

Αφετηρία της διαμόρφωσης των νόμων υπήρξε η συγκρότηση οργανωμένων κοινωνιών .

Η συμβολή των νομικών κειμένων στην αποκατάσταση και περιφρούρηση της κοινωνικής δικαιοσύνης ήταν και είναι σημαντική . Σημαντική είναι και η ύπαρξη του πολυδιάστατου Διεθνούς Δικαίου .

➤ B) Η αδικία στον σύγχρονο κόσμο .

Η αδικία είναι φαινόμενο **κοινωνικής παθογένειας** και είναι τόσο παλαιό όσο η ανθρωπότητα . Συλλογικά όργανα , συνδικαλιστικοί φορείς , διεθνείς οργανισμοί , εργάζονται για τη σμίκρυνση της απόστασης ανάμεσα σε πλουσίους και φτωχούς , δυνατούς και αδυνάτους .

Οι μορφές της σύγχρονης Αδικίας σχετίζονται με :

➤ Την οικονομική διαστρωμάτωση της κοινωνίας
➤ Ηλικία
➤ Φύλο
➤ Φυλή
➤ Θρήσκευμα κ.α.

Βασικά αίτια της αδικίας :

➤ **Η απληστία** (αποτέλεσμα της ανασφάλειας που νιώθει ο άνθρωπος ο μακράν του Θεού)

➤ **Ο ατομοκεντρισμός** (έλλειψη πνεύματος αλληλεγγύης)

Αποτέλεσμα → φτώχεια και διάκριση των ανθρώπων ανάλογα με την οικονομική τους επιφάνεια .

➤ Γ) Η δικαιοσύνη στην εκκλησία .

Η Βασιλεία του Θεού είναι βασιλεία ειρήνης , αγάπης και **δικαιοσύνης** . Για την εκκλησία η δικαιοσύνη είναι βασικό στοιχείο της δομής της .

Στην Π. Δ. η δικαιοσύνη αναφέρεται στη σχέση του ανθρώπου με :

➤ το Θεό

➤ Το συνάνθρωπο

Οι Προφήτες

Υπερασπίζονται τους φτωχούς και τους καταπιεσμένους
Ελέγχουν τους ανάξιους και άδικους άρχοντες

Καυτηριάζουν την αναληψία των πλουσίων .
Καταγγέλλουν τους άδικούς κριτές που δωροδοκούνται

· Για την εκκλησία η κοινωνία δικαιοσύνης δεν είναι ουτοπία αλλά κάτι που **μπορεί να πραγματοποιηθεί** .

Η **κοινοκτημοσύνη** της πρώτης εκκλησίας ήταν μία έμπρακτη εφαρμογή της κοινωνικής δικαιοσύνης , όπως αυτή εφαρμόζεται σήμερα στον κοινοβιακό μοναχισμό .

Πνευματικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή της κοινωνικής δικαιοσύνης:

Ομοψυχία, που σημαίνει πίστη και αγάπη

Η αντίληψη ότι ο άνθρωπος δεν είναι ιδιοκτήτης αλλά διαχειριστής αγαθών
Κοινοβιακό πνεύμα

↳ Δ) Η ευθύνη των Χριστιανών .

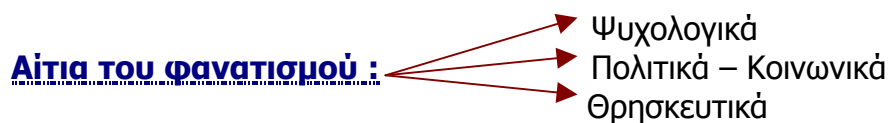
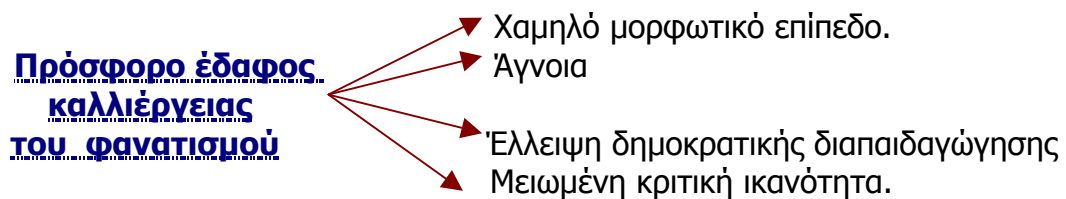
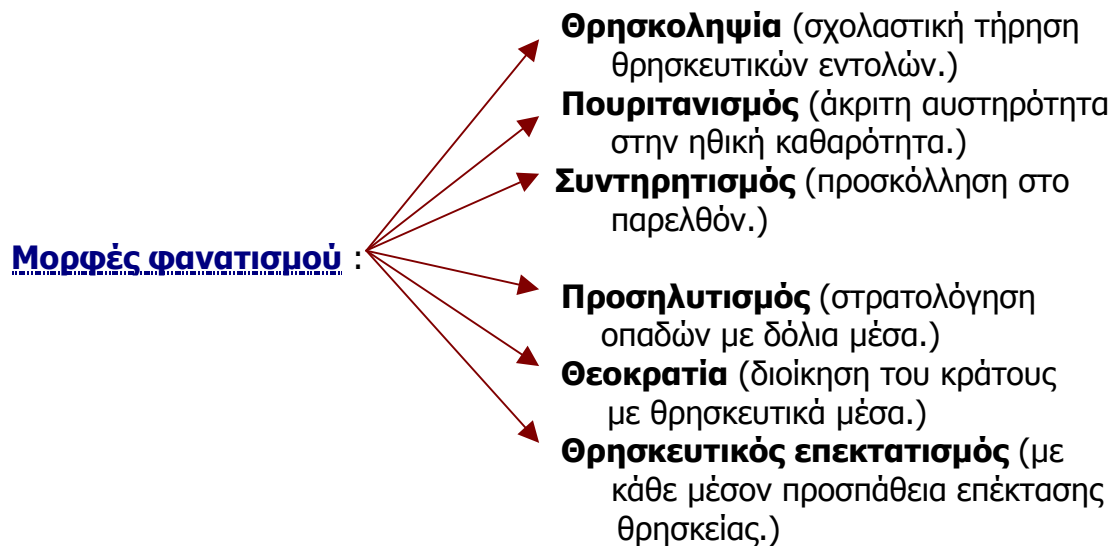
Ο Χριστιανισμός μπορεί να εμπνεύσει τους ανθρώπους για τη λύση του λεγομένου κοινωνικού προβλήματος . Το πρώτο βήμα είναι η συνειδητοποίηση της αδικίας και ακολουθεί η ανάληψη πρωτοβουλιών σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο . **Η ευθύνη για τις θεσμικές αλλαγές που θα οδηγήσουν στην αποκατάσταση της κοινωνικής δικαιοσύνης , βαρύνουν όλους μας .**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 21ο : « ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΕΞΙΘΡΗΣΚΙΑ »

➤ A) Το φαινόμενο του φανατισμού και τα αίτιά του .

Φανατισμός : Ονομάζεται η αποκλειστική και με πάθος προσπάθεια επιβολής των ιδεών ενός ατόμου ή μίας ιδεολογίας .

Μισαλλοδοξία : (σχεδόν συνώνυμη του φανατισμού) μίσος για τις απόψεις του άλλου .

↪ Β) Θρησκευτικός φανατισμός και ανεξιθρησκία στην Ιστορία .

Ο φανατισμός στην Ιστορία

- I.** Διωγμοί (1^{ος} – 4^{ος} αιώνας)
- II.** Αιρέσεις και εσωτερικές συγκρούσεις Χριστιανών .
- III.** Οι διωγμοί του Ισλάμ .
- IV.** Ιερά εξέταση .
Διαμάχες Προτεσταντών και Ρωμαιοκαθολικών .

Η ανεξιθρησκία (ιστορικά)

- I.** Διάταγμα Μ. Κωνσταντίνου (313).
- II.** «Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του πολίτη»(1789)
- III.** «Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του ανθρώπου» Ο.Η.Ε.(1948)

↪ Γ) Ο Χριστιανισμός απέναντι στο φανατισμό και τους αλλόδοξους .

Ο Χριστιανισμός **καταδικάζει** τον φανατισμό .(Αυτό το μαρτυρεί η στάση του Χριστού και των Αποστόλων .

Βασικά σημεία που λειτουργούν ως κριτήρια για την Ορθόδοξη Εκκλησία:

- I.** Καταδίκη του «εισπηδητικού μαρτυρίου»
- II.** Η Ορθόδοξη Εκκλησία καταδίκασε τον Ιερό Πόλεμο .
- III.** Η Ιεραποστολή διακρίνεται για το σεβασμό προς τη θρησκεία και τον πολιτισμό των άλλων ανθρώπων .

↪ Δ) Η Ανεξιθρησκία στην Ελλάδα .

- Σύνταγμα της Τροιζήνας . (1827)
- Σήμερα η ανεξιθρησκία, στην Ελλάδα προστατεύεται από το Σύνταγμα (άρθρο 13^ο)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22ο : "ΠΟΣΟ ΔΙΚΑΙΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ."

A) Προϋποθέσεις αληθινής κριτικής .

Προϋποθέσεις κριτικής

- 1) Η κριτική είναι κάτι αναγκαίο και ωφέλιμο, ο Χριστιανισμός δεν αποτελεί εξαίρεση .
- 2) Για μία τίμια και αποτελεσματική κριτική είναι απαραίτητη η πλήρης και αντικειμενική πληροφόρηση .
- 3) Είναι απαράδεκτο να χρεώνονται τα λάθη των Χριστιανών στην ουσία του Χριστιανισμού .
- 4) Επιβάλλεται να υπάρχουν γνήσια κίνητρα κριτικής , χωρίς ιδεολογικές προκαταλήψεις και φανατισμούς.
- 5) Σκοπός πρέπει να είναι η αποκατάσταση της αλήθειας σχετικά με το κρινόμενο αντικείμενο και η ωφέλεια όλων

B) Οι κατηγορίες κατά των Χριστιανών .

Κατηγορίες κατά των Χριστιανών

- I.** Ασυμφωνία λόγων και έργων , πίστης και ζωής μερικών ή αρκετών Χριστιανών .
- II.** Η προσαρμογή του υψηλού περιεχομένου του Ευαγγελίου στα «μέτρα» κάποιων Χριστιανών .
- III.** Περιορισμός της Χριστιανικής διδασκαλίας στα θεωρητικά πλαίσια , απομάκρυνση από τα προβλήματα του λαού .
- IV.** Παρερμηνεία ,σκόπιμη ή μη ,βασικών σημείων της Χριστιανικής διδασκαλίας .
- V.** Η χρησιμοποίηση της πνευματικής εξουσίας της εκκλησίας ως μέσου επιβολής κοσμικής εξουσίας .

- VI.** Η προσπάθεια εξαφάνισης των «αιρετικών» , που ζητούσαν την κάθαρση της εκκλησίας από τον κοσμικό και αυταρχικό της χαρακτήρα
- VII.** Ο φραγμός στην επιστημονική γνώση και η φίμωση θαρραλέων επιστημονικών φωνών .
- VIII.** Έλλειψη ενότητας , για την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων .
- IX.** Ανάμειξη του Χριστιανισμού , από κάποιους , σε ιδεολογικές , πολιτικές, οικονομικές ,ή άλλες αντιθέσεις .
- X.** Κάποιοι συνέδεσαν το Χριστιανισμό με το συντηρητισμό .

↳ Γ) Η θετική χριστιανική προσφορά .

- I.** Τομή της ανθρώπινης Ιστορίας με τη γέννηση του Χριστού .
- II.** Η Χριστιανική διδασκαλία επηρέασε την οργάνωση της κοινωνικής ζωής, το δίκαιο ,τις διαπροσωπικές σχέσεις .
- III.** Συνεργασία Χριστιανών με άλλες προσωπικότητες, για την κατοχύρωση των ατομικών ελευθεριών .
- IV.** Το Χριστιανικό μήνυμα συνέβαλε στην κάθαρση του περιεχομένου του ηθικού κώδικα , έδωσε νέα πνοή στις τέχνες .
- V.** Αλλαγή του κοσμοειδώλου , απομυθοποίηση του φυσικού σύμπαντος.
- VI.** Προβλήθηκε μια υψηλότερη αξιολόγηση του ανθρώπου .(“Κατ’είκόνα Θεού”)
- VII.** Ο χαρακτήρας της πίστης είναι σταυρικός ,υπόθεση ατομική και κοινωνική .
- VIII.** Ο Αγώνας των μεγάλων Πατέρων της εκκλησίας για την επικράτηση του πλουραλισμού των ιδεών , της ισοτιμίας των δύο φύλων , της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ,της κοινωνικής δικαιοσύνης .
- IX.** Η συμβολή του χριστιανισμού στην εμφάνιση των πνευματικών κινημάτων της Αναγέννησης και του Διαφωτισμού .

↳ Δ) Ποια είναι η κατάσταση σήμερα .

Σε όλα τα θρησκευτικά , πολιτικά ,κοινωνικά , πολιτιστικά συστήματα , υπάρχουν ανάξιοι φορείς και εκπρόσωποι .Τα λάθη και οι αδυναμίες πρέπει να χρεώνονται σε αυτούς και όχι σε εκείνα .

Η κριτική του Χριστιανισμού ουσιαστικά και αντικειμενικά είναι άδικη , ενώ δίκαιη εν μέρει είναι η κριτική κατά των ανάξιων εκπροσώπων του , χρέος μας είναι να γνωρίζουμε σε βάθος και να βιώνουμε λυτρωτικά τη γνήσια Χριστιανική διδασκαλία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 24ο: «ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΑΛΛΗΛΟΑΠΟΚΛΕΙΟΜΕΝΑ Ή ΑΛΛΗΛΟΣΥΜΠΛΗΡΟΥΜΕΝΑ;»

Θρησκεία και επιστήμη , πίστη και γνώση , είναι δύο βασικές και ουσιαστικές εκφάνσεις του ανθρωπίνου πνεύματος , που κινούνται σε δύο διαφορετικά επίπεδα , παράλληλα ή τεμνόμενα , αλλά όχι ταυτιζόμενα .

↪ A) Έννοια και περιεχόμενο της Χριστιανικής πίστης .

Πίστη (γενικά): η εμπιστοσύνη σε κάποιον και η βεβαιότητα για κάτι που στηρίζεται σε αξιόπιστες μαρτυρίες .

Πίστη (θρησκευτικά): συνδετικός κρίκος Θεού και πιστού.

Πίστη (χριστιανικά): προσωπική συνάντηση και σχέση πιστού και Θεού .

Περιεχόμενο της Χριστιανικής πίστης → τα δόγματα (=υπερ λόγον αλήθειες που πηγάζουν από την Αγία Γραφή και την Ιερά Παράδοση) .

Προϋπόθεση της Χριστιανικής πίστης : η ανθρώπινη ελευθερία .

↪ B) Έννοια , μέθοδος και σκοπός της επιστήμης .

Επιστήμη : συστηματική και ενδελεχής μελέτη και έρευνα φαινομένων , γεγονότων και αντικειμένων που σχετίζονται με τον φυσικό κόσμο και με τον άνθρωπο ως ψυχοβιολογική οντότητα .

Κέντρο της επιστήμης : η έμφυτη επιθυμία για γνώση .

Μέθοδοι της επιστήμης : η παρατήρηση , το πείραμα , ο μαθηματικός λογισμός .

Σκοποί της επιστήμης:

- Επισήμανση νόμων που διέπουν τη λειτουργία του μικρόκοσμου και μακρόκοσμου .
- Γνώση μηχανισμών που ρυθμίζουν κόσμο .
- Ανακάλυψη μέσων για την αντιμετώπιση του φυσικού κακού
- Επιδίωξη αποκατάστασης ψυχικής ισορροπίας .

Οι επιστήμες διακρίνονται :

- Φυσικές ή θετικές .
- Θεωρητικές ή ανθρωπιστικές .

↳ Γ) Σχέσεις πίστης και επιστήμης .

Πίστη και επιστήμη είναι δύο μεγάλα πνευματικά μεγέθη αλληλοσυμπληρούμενα και όχι αλληλοαποκλειόμενα

Η επιστήμη ερευνά → τα μυστήρια της δημιουργίας .

Η θρησκεία ερευνά → το μυστήριο του δημιουργού .

Κοινή αφετηρία → πνευματική υπόσταση του ανθρώπου .

Κοινός στόχος → κατάκτηση της αλήθειας, εξασφάλιση ευτυχίας .

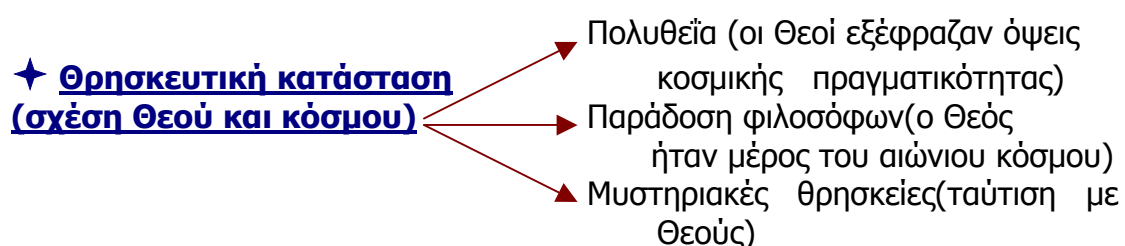
Έλλειψη σύγκρουσης γιατί :

- I.** Η επιστήμη ερευνά τον αισθητό – φυσικό κόσμο .Η θρησκεία ερευνά τον υπεραισθητό κόσμο – υπερφυσικό κόσμο .
- II.** Η επιστήμη ερευνά το πώς έγινε ο κόσμος και τους νόμους που ρυθμίζουν τη λειτουργία του .Η θρησκεία ερευνά το ποιος και το γιατί δημιούργησε τον κόσμο .
- III.** Η επιστήμη χρησιμοποιεί αποκλειστικά , τη λογική , την παρατήρηση , το πείραμα . Η πίστη εμπεριέχει και τη φαντασία , τη βούληση το συναίσθημα , τις εμπειρίες , τα βιώματα .
- IV.** Η επιστήμη βοηθά τον άνθρωπο στην υλική του πρόοδο , η θρησκεία στην ψυχική του καλλιέργεια .
- V.** Ο Χριστιανός ούτε υποτιμά , ούτε υπερεκτιμά την ανθρώπινη γνώση, απλά δεν αρκείται μόνο σε αυτήν .
- VI.** Για την κατάκτηση της γνώσης και της αλήθειας ο άνθρωπος δεν διαθέτει μόνο αισθήσεις και λογική , αλλά και άμεσες πνευματικές εμπειρίες , βιώματα , ενόραση κ.α.
- VII.** Πολλοί επιστήμονες υπήρξαν παράλληλα πιστοί Χριστιανοί.
- VIII.** Η σωστή σχέση πίστης και γνώσης εκφράζεται επιγραμματικά: «γινώσκουσα πίστη και πιστεύουσα γνώση» .

➤ A) Η έννοια του ελληνισμού

Από τον 3^ο – 4^ο αι. μ. Χ. η έννοια του ελληνισμού δεν αναφερόταν σε μία συγκεκριμένη φυλή , αλλά στην παιδεία και τον πολιτισμό σχεδόν όλων των λαών της Μεσογείου .

Στα μεγάλα φιλοσοφικά και θρησκευτικά ζητήματα ελληνικές απόψεις εντοπίζονται στα εξής :

Κοινό σημείο ➔ η ειμαρμένη , ο ανώτερος κοσμικός νόμος που διέπει τις σχέσεις θείου και κόσμου .

- ✦ Η ανθρώπινη ύπαρξη : Ο άνθρωπος είναι δισύνθετος , αποτελείται από σώμα και ψυχή . Αυτά τα δύο στοιχεία είναι αντιθετικά μεταξύ τους (σώμα=τάφος ψυχής)
- ✦ Η ανθρώπινη Ιστορία : Πορεία κυκλική και επαναλαμβανόμενη υποταγμένη στους ρυθμούς της φύσης ή της τύχης .
- ✦ Η οργάνωση της κοινωνίας : Μαδυσκολία συνδυάζεται η παλιά δημοκρατική παράδοση με τα νέα μοναρχικά καθεστώτα .

➤ B) Πως επέδρασε ο Χριστιανισμός στον Ελληνισμό .

- ✦ Σχέση Θεού και κόσμου : Ο κόσμος δεν είναι χωρίς αρχή και τέλος . Ο άνθρωπος είναι δημιούργημα του Θεού . Ο Θεός φροντίζει για το δημιούργημά του χωρίς να υπόκειται σε καμμία αναγκαιότητα .(Ειμαρμένη)
- ✦ Περί ανθρώπου : Ο άνθρωπος είναι ενιαία ψυχοσωματική οντότητα . Το σώμα δεν είναι κάτι κακό .(Ανάσταση νεκρών) .
- ✦ Η οργάνωση της κοινωνίας : Ανανεώνεται η παλιά εκκλησία του Δήμου και τροποποιείται σε εκκλησία του Θεού . Η ανθρωποκεντρική πολιτεία γίνεται Θεοκεντρική .

↪ Τι παρέλαβε από τον Ελληνισμό ο Χριστιανισμός .

Η εκκλησία χρησιμοποίησε από τον ελληνισμό:

- ↪ **Τη γλώσσα** (Καινή Διαθήκη συγγράμματα Πατέρων της Εκκλησίας)
- ↪ **Τη φιλοσοφία** (δανείστηκε όρους και έννοιες για την διατύπωση των δογμάτων .
- ↪ **Φιλοσοφία και επιστήμη** (επιχειρηματολογία κατά των ειδωλολατρών)
- ↪ **Ηθικές αξίες** : (σημείο επαφής με τις αρχές της χριστιανικής αγάπης .)
- ↪ **Τέχνη** (η εκκλησία εξέφρασε τη Θεολογία της με τις εικαστικές τέχνες , την αρχιτεκτονική κ.α.)

↪ Δ) Ορθόδοξη Εκκλησία και νεοελληνική ταυτότητα .

Δεν πρέπει να υπάρξει σύγχυση Ελληνισμού (πολιτιστικό μέγεθος με εγκόσμια κατεύθυνση) με το έργο του Θεού μέσα από το Χριστό (που σώζει τον κόσμο με προοπτική αιώνια) .

Για τον νεοέλληνα η σύνθεση Χριστιανισμού και Ελληνισμού αποτελεί σημαντικό στοιχείο της εθνικής του ταυτότητας και βρίσκεται στη ρίζα της σύγχρονης νεοελληνικής παιδείας .

Για τα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου έχει μεγάλη σημασία η παραγωγή νέων μορφών πολιτισμού με βάση τις αξίες της ελληνορθόδοξης παράδοσης .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 31ο : " ΤΟ ΙΣΛΑΜ" (Β ')

Α) Η επέκταση του Ισλάμ .

Μετά το θάνατο του προφήτη , μέσα σε διάστημα 30 ετών , οι αραβικές στρατιές κατέκτησαν τη Συρία ,Παλαιστίνη , Ιράκ , Αίγυπτο, Λιβύη, Περσία και δυτικά της Κασπίας . Τον 11^ο αι. κατέκτησαν την Ινδία . το 14^ο αι. εξαπλώθηκαν στο μεσογειακό χώρο .

Β) Το πρόβλημα διαδοχής του Μωάμεθ . Σηίτες και Σουνίτες .

Μετά τη δολοφονία του 3ου Χαλίφη Οθμάν και τη διαδοχή του από τον Αλή έχουμε διάσπαση του Ισλάμ .

Σουνίτες (Άραβες , Τούρκοι)
απόγονοι Οθμάν .

Σηίτες (Περσία , Ιράκ
Πακιστάν)
ακόλουθοι Αλή .

Γ) Χαρακτηριστικά των Σουνιτών και των Σηιτών .

Σουνίτες

Εμμονή στο Κοράνι
Αποφάσεις με την αρχή της ομοφωνίας της κοινότητας .
Δεν θεωρείται απαραίτητη η διαδοχή από τον Μωάμεθ.

Σηίτες

Κληρονομική διαδοχή των χαλίφηδων από τον Μωάμεθ.
Ο Ηγέτης (Ιμάμης) θεωρείται αλάθητος και είναι πηγή αποφάσεων-όχι η κοινότητα.
Σε αυτόν εναπόκειται η αληθινή ερμηνεία του Κορανίου.
Έντονος εσχατολογικός χαρακτήρας.
Έλλειψη συνοχής , εξαιτίας της δημιουργίας σχολών μυστικής μεταβίβασης της διδασκαλίας .

Δ) : « Ο Μυστικισμός στο Ισλάμ . »

Επιδράσεις στην εμφάνιση Του Ισλαμικού μυστικισμού .

- Κινήματα αυστηρότητας και ασκητισμού
- Επίδραση Χριστιανών ασκητών.
- Νεοπλατωνικές ιδέες .

Ο Μυστικισμός δε βρήκε εύκολα θέση μέσα στην προφητική θρησκεία του Ισλάμ . (Ένταση στις σχέσεις τους) .

Σκοπός του Σουφισμού ➔ η ένωση με το Θεό μέσω της εκμηδένισης του Εγώ. Οργάνωση σε μυστικές κοινότητες ή τάξεις όπως οι Δερβίσηδες .

« **Ντικρ** » ➔ τεχνική ένωσης με το Θεό (διαλογισμός πάνω στο όνομα του Θεού , ή στροβιλισμός των Δερβίσηδων γύρω από τον εαυτό τους) .

Ε) το Ισλάμ σήμερα .

Πόλος έλξης των πολιτικών αρχηγών

- Τεχνολογία
- Στρατιωτικά συστήματα
- Οικονομικοπολιτικά συστήματα
- Νόμοι
- Παιδεία κ.λ.π.

Δημιουργήθηκαν δύο τάσεις εντός του Ισλάμ

- Οι ανανεωτές (το Ισλάμ έχει ισχυρή παρουσία αλλά δεν καθορίζει όλες τις πλευρές της ζωής
- Οι συντηρητικοί (κίνημα ανάκτησης κυριαρχίας του Ισλάμ <Ιράν>)

Σήμερα εξαπλώνεται σε νέες χώρες διότι

- παγκόσμια αναβίωση μυστικιστικών θρησκειών.
- Τάση διαφοροποίησης όχι μόνο φυλετικής αλλά και θρησκευτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 32ο : « Ο ΙΝΔΟΥΙΣΜΟΣ »

Με τον όρο «Ινδουισμός» ονομάζεται το πολυσύνθετο σύνολο εκείνων των παραδόσεων της Ινδίας , που αποτέλεσαν στη διάρκεια της Ιστορίας της και αποτελούν επίσης και σήμερα , το μεγαλύτερο μέρος της θρησκευτικής και κοινωνικής ζωής της (700.000.000 πιστοί στη Ινδία , Μπαλί , Ν. και Δ. Αφρική, Καραϊβική κ.α.)

↪ **A) Το πρόβλημα του ορισμού .**

Στην Ινδία ένα πλήθος
θρησκευτικές αντιλήψεις και
παραδόσεις δημιουργήθηκαν από:

το αχανές του γεωγραφικού
χώρου
κλιματολογικές-γεωγραφικές
ιδιαιτερότητες
εθνολογική ποικιλία
μακραίωνη Ιστορία

Ο Ινδουισμός δεν αποτελεί μία ενιαία θρησκεία και δεν μπορεί να περικλειστεί σ' ένα ορισμό .Υπάρχει όμως ένα κοινό θεωρητικό υπόβαθρο.

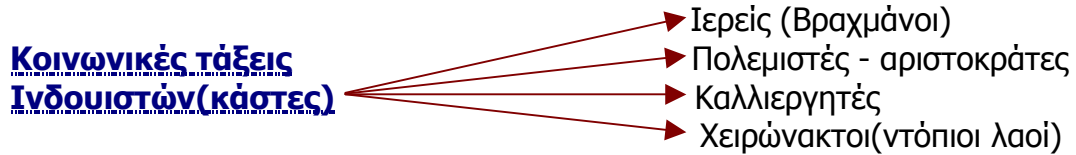
↪ **B) Ο πολιτισμός του Ινδού και οι Άριοι .**

Στην κοιλάδα του Ινδού ποταμού άκμασε ένας πολιτισμός από το 3.000 π.Χ. έως το 1.500 π.Χ. Αυτή θεωρείται και η αφετηρία του Ινδουισμού . Η λατρεία συνίστατο στην πίστη του Θείου ως γενεσιουργού δύναμης που παράγει τη ζωή. Με την εγκατάσταση των Αρίων (1.500) δημιουργήθηκε ένας πολιτισμός που συνέβαλλε στην τελική σύνθεση του Ινδουισμού .

↪ **Γ) Η Βεδική θρησκεία .**

Η θρησκεία των Αρίων ήταν πολυθεϊστική . Πηγή πληροφοριών γι' αυτή είναι μία σειρά ιερών βιβλίων ,**οι Βέδες** (1500-1000 π.Χ.).Θεοί ήταν : ο ουρανός , ο ήλιος , η φωτιά , ο θεός της καταιγίδας κ.α. Κέντρο της λατρείας ήταν η θυσία προς τους θεούς .

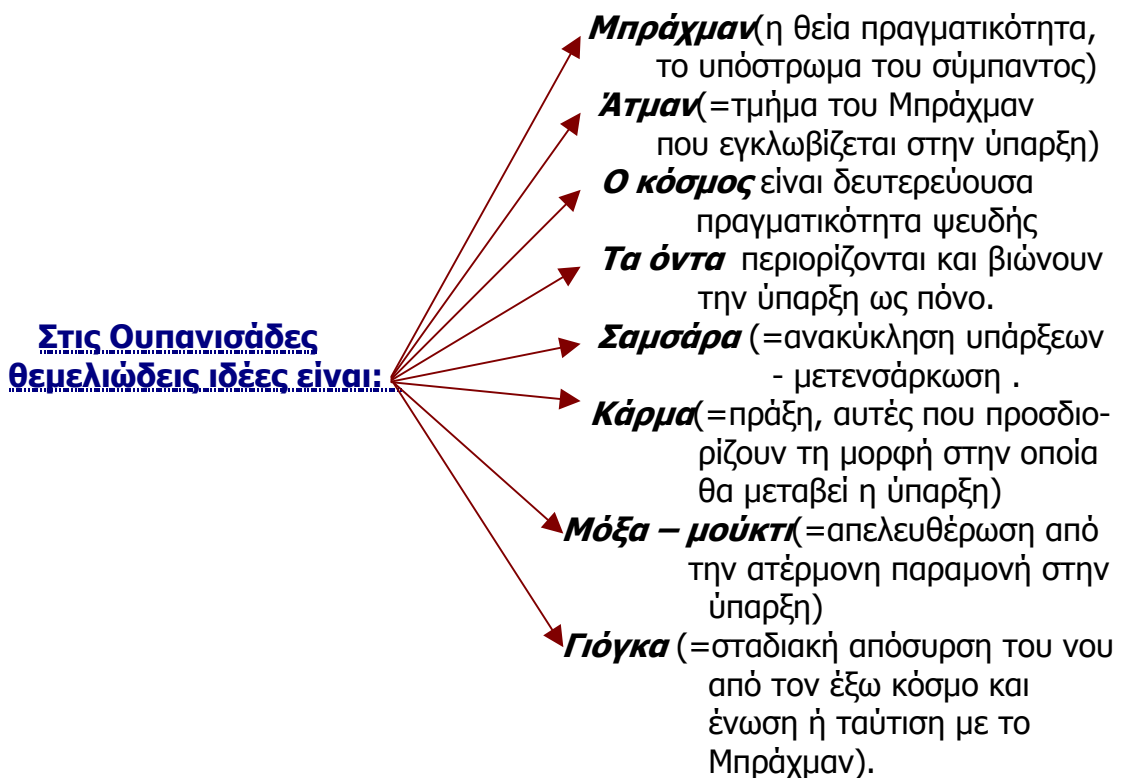
Πριν την εισβολή των Αρίων έχουμε 3 τάξεις :Ιερείς (Βραχμάνες) , Πολεμιστές – Αριστοκράτες , Καλλιεργητές . Μετά οι τάξεις (κάστες) διαμορφώθηκαν ως εξής :

Άθικτοι : αυτοί που δεν ανήκουν σε κάστα . **Παγκόσμια Τάξη** → **Ντάρμα** -θείας καταγωγής- η σύμφωνη με αυτό διαγωγή του ανθρώπου είναι υποχρεωτική . Η μεταπήδηση σε άλλη τάξη γίνεται σε επόμενη ζωή , σε σχέση με τις πράξεις που έγιναν στην παρούσα .

↪ Δ) Οι Ουπανισάδες .

Το βάθος ή τη βάση αυτού του φαινομένου αυτού κόσμου , αποτελεί μία θεία πραγματικότητα .Τα όντα του φαινομένου αυτού κόσμου , περιορίζονται από τη μορφή τους , ενώ η θεμελιώδης πραγματικότητα είναι απεριόριστη και άμορφη. Η ιδέα αυτή αναπτύχθηκε σε μία σειρά βιβλίων τις Ουπανισάδες (800-500 π.Χ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 34ο : «Η ΓΙΟΓΚΑ»

➤ A) Τι είναι η γιόγκα;

Γιόγκα σημαίνει ζεύξη, δηλαδή ένωση. Γενικά πρόκειται για τεχνικές που χρησιμοποιούνται στις ανατολικές θρησκείες και ιδιαίτερα στον Ινδουισμό με σκοπό την ένωση του ανθρώπου με το Θείο στοιχείο που ενυπάρχει σ' αυτόν. Σύμφωνα με τις διάφορες αντιλήψεις των Ινδουιστών έχουμε και διαφορετικά είδη γιόγκα.

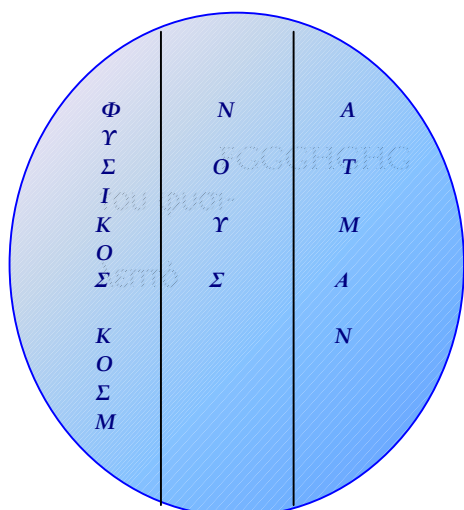
➤ B) Θεωρητικές προϋποθέσεις της γιόγκα

Δύο είναι οι βασικές ιδέες της γιόγκα:

Ο νους έχει την ιδιότητα να μεταβάλλεται σύμφωνα με εκείνο στο οποίο προσκολλάται

Ο άνθρωπος δεν έχει μόνιμη ταυτότητα, γίνεται εκείνο στο οποίο προσκολλάται ο νους του.

Σύμφωνα με τις Ουπανισάδες :

Το Άτμαν είναι απορροή του Μπράχμαν εντός του ανθρώπου

Μεταξύ του Άτμαν και κού σώματος υπάρχει ένα σώμα. Εκεί βρίσκεται ο νους.

Εάν ο νους προσκολληθεί στον φυσικό κόσμο, ταυτίζεται με αυτόν.

Εάν ο νους στραφεί προς τα μέσα προς το Άτμαν, ταυτίζεται με αυτό, συνεπώς με το Μπράχμαν και σώζεται.

✦ Στον Σιβαϊσμό ο γιόγκι ενώνεται με τον Σίβα.

- ✦ Στον Βισνουϊσμό ο γιόγκι ενώνεται με τον Βίσνου.
- ✦ Σε άλλες παραδόσεις ο νους ενώνεται με λεπτές και λανθάνουσες λειτουργίες του οργανισμού και τις χρησιμοποιεί κατά βούληση.

Είδη της γιόγκα

- Γιόγκα της «γνώσης»(γνώση του Άτμαν από το νου)
- Γιόγκα της «αγαπητικής αφοσίωσης»(στην περίπτωση που ο Θεός θεωρείται προσωπικός)
- Γιόγκα των «πράξεων»(υπηρεσίες προς τον κόσμο, όπου μετατίθεται ο νους από το ατομικό εγώ προς τον Θεό)

↪ Γ) Η τεχνική της Γιόγκα .

Η τεχνική της γιόγκα συνίσταται στο λεγόμενο διαλογισμό. Αυτός με τη σειρά του συνίσταται στην αποπροσκόλληση του νου από ποικιλόμορφες σκέψεις.

Τα 8 στάδια της Γιόγκα

- Αποφυγή βίας, κλεψιάς, γενετησίου σχέσεως, ιδιοκτησίας.
- Ασκήσεις για να αποκοπεί ο νους από την επιθυμία
- Άσκηση παραμονής σε στάσεις, ώστε το σώμα να μην παρενοχλεί το διαλογισμό
- Συγκράτηση αναπνοής για να μην εμποδίζει τι διαλογισμό.
- Συγκέντρωση των αισθήσεων, προκαταρτική απομόνωση του νου από τον κόσμο.
- Συγκέντρωση του νου σε ένα Αντικείμενο
- Ο νους συγκεντρώνεται στο κέντρο του αντικειμένου, άρα από έξω προς τα μέσα(συνεπώς προς τα μέσα του ιδίου, το Άτμαν)
- Διάλυση του νου στο «Άτμαν» ένωση με αυτό

↪ Δ) Η παράχρηση της Γιόγκα.

Αν η γιόγκα χρησιμοποιηθεί για την απόκτηση κάποιων αποτελεσμάτων μέσω ασκήσεων (έλεγχος σωματικών λειτουργιών) τότε ο ασκούμενος δεσμεύεται πάλι στον κόσμο των φαινομένων. Ο γιόγκι δεν κυριαρχεί στην επιθυμία υποδουλώνεται σε αυτήν . Η άγνοια αυτή εκδηλώνεται ως παρανόηση του κόσμου και θεώρησης του ως απολύτου.

↪ Ε) Γιόγκα και ησυχαστική παράδοση .

Διαφορές ως προς τον σκοπό :

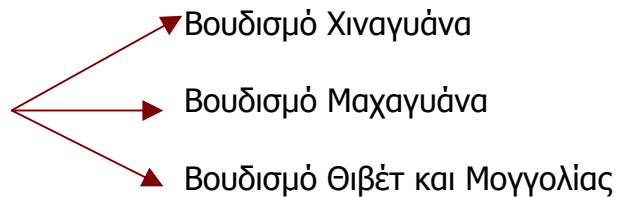
- ★ **Στη Γιόγκα :** είναι η ένωση με το θείο με σκοπό την απορρόφηση από τη θεότητα → η διακοπή του κύκλου των μετενσαρκώσεων ή όπως συμβαίνει στον «υπερβατικό διαλογισμό» η ένωση με το θείο οδηγεί → στη βελτίωση της ύπαρξης σ' αυτόν τον κόσμο.
- ★ **Στον Χριστιανισμό :** διάσωση του «λίαν καλού» κόσμου από τον θάνατο, κοινωνία όλου του κόσμου (όχι μόνο του πνευματικού στοιχείου) με τον Θεό, επικράτηση δηλαδή της βασιλείας του Θεού. Πρώτο δείγμα αυτού του κόσμου ο αναστημένος Χριστός ,σ' αυτόν ο θάνατος έχει καταργηθεί και ο κόσμος είναι ενωμένος με το Θεό.

Ομοιότητες :

- ★ Η ένωση με το θείο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 35^ο : «Ο ΒΟΥΔΙΣΜΟΣ»

Ο Βουδισμός χωρίζεται στους εξής κλάδους :

↪ **A) Σιντάρτα Γκαουτάμα : Ο Βούδας.**

Ο Σιντάρτα Γκαουτάμα (560-480 π.Χ.) υπήρξε ο ιδρυτής του Βουδισμού. Σύμφωνα με τον κανόνα Πάλι, ο Σιντάρτα ήταν γιος ηγεμόνα και από νωρίς βίωσε μια κρίση σχετικά με την αξία της ζωής, την αρρώστια, τα γηρατειά και το θάνατο (το όραμα ενός άρρωστου, ενός γέρου και ενός νεκρού). Μετά από ένα στάδιο αναζητήσεων και περισυλλογής (κάτω από ένα δέντρο), είχε μία πνευματική εμπειρία που ο ίδιος θεώρησε ως φωτισμό και έτσι έγινε **Βούδας** (= φωτισμένος).

↪ **B) Ο Χιναγιάνα Βουδισμός**

Η διδασκαλία του Χιναγιάνα, που έχει περίπου 100.000.000 οπαδούς (Σρι - Λάνκα, Μπούρμα, Καμπότζη, Λάος και Ταϊλάνδη) περιέχονται στο κυριότερο κείμενο του «Κανόνα Πάλι».

✍ **Διδασκαλία** : Βασική ιδέα είναι ότι η ύπαρξη είναι πόνος και με τις μετενσαρκώσεις αναπαράγεται συνεχώς. Ο Κανόνας Πάλι είναι από τις αρχαιότερες συστηματοποιήσεις της διδασκαλίας του Βούδα. Αυτή είναι γνωστή ως σχήμα «τεσσάρων ευγενικών αληθειών».

4 ευγενικές αλήθειες

Η ύπαρξη είναι πόνος (όλα τα όντα τον συναντούν σε διάφορα επίπεδα : γέννηση, φθορά, αρρώστια, θάνατο)

α) δεν υπάρχει διάρκεια γιατί τα πάντα μεταβάλλονται

β) τα πάντα μοιάζουν συμπαγή, ενώ στην πραγματικότητα είναι σύνθετα από διάφορα στοιχεία.

Αιτία του πόνου είναι η επιθυμία, για πράγματα που νομίζουμε ότι υπάρχουν στην πραγματικότητα (αλλά η ύπαρξή τους είναι φευγαλέα και σύνθετη). Παύοντας να επιθυμούμε, παύουμε να πράττουμε με τρόπο ώστε να παραγεται κάρμα, άρα παύουμε να αναγεννιόμαστε.

Κατάπαυση του πόνου (Νιρβάνα = σβήσιμο) όταν παύει να υπάρχει άγνοια → επιθυμία – απέχθεια → αναγέννηση

Το μονοπάτι που οδηγεί στην κατάπαυση του πόνου, αποτελείται από οκτώ στάδια
Αποφυγή βλάβης ζωντανού πλάσματος, απάρνηση ιδιοκτησίας, διαλογισμός.

↪ Β) Το ιδανικό του Χιναγιάνα.

Αντίληψη της αληθινής πραγματικότητας, ώστε τελικά να απελευθερωθεί από την εξ ορισμού οδυνηρή ύπαρξη. Αυτός είναι ο μοναχός, ενώ ο λαϊκός μπορεί να ελπίζει σε μια καλύτερη αναγέννηση πράττοντας κάποια πράγματα : «ντάνα» το να δίνεις, οι ιερές αποδημίες, η τήρηση κάποιων από τους κανόνες του «οκταπλού μονοπατιού».

↪ Γ) Ο Μαχαγιάνα Βουδισμός

Ο Μαχαγιάνα Βουδισμός επικρατεί στην Κίνα, Θιβέτ, Μογγολία, Ιαπωνία, Κορέα, Βιετνάμ. Ο καθορισμός του αριθμού των οπαδών του είναι δύσκολος εξαιτίας του συνδυασμού του με άλλες θρησκείες στην Κίνα.

Η διδασκαλία του αναπτύσσεται γύρω από δύο κυρίως θέματα:

Την αληθινή φύση της πραγματικότητας (τα όντα δεν είναι πραγματικά, στερούνται δικό τους εαυτό). Η κενότητα των όντων αν κατανοηθεί, θα πάψει να υπάρχει επιθυμία γι' αυτά.

Την κοσμολογία. Βούδας – δεν σημαίνει ένα φωτισμένο άτομο, αλλά μια υπερβατική πραγματικότητα, από αυτό απορρέει το σύμπαν και κάποιοι Βούδες που διδάσκουν τη Βουδιστική αλήθεια.

↳ Μποντισάτβα : Το ιδανικό του Μαχαγυάνα

Αυτός που κάνει πράξη τους δύο σκοπούς ονομάζεται μποντισάτβα

Φωτισμό

Συμπόνια προς τα όντα

Ο Μποντισάτβα μπορεί να φτάσει στο Νιρβάνα, αλλά καθυστερεί για να σώσει όλα τα όντα. Ο Μποντισάτβα ονομάζεται και Βούδας. Ένας πολύ γνωστός Βούδας είναι ο Αμιντά, πολύ γνωστή μορφή του Βούδα είναι η Κουάνγιν. Με κέντρο τους Βούδες αναπτύσσεται η λαϊκή ευσέβεια. Ο Βουδισμός της πλειονότητας είναι θρησκεία που υπηρετεί τη μεταθανάτια ζωή(που τελικά είναι μακροπρόθεσμα στόχος των πιστών).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 36ο : « Η ΚΙΝΕΖΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ »

- ✦ Η λεγομένη Κινεζική θρησκεία επικρατεί στην Κίνα, Ταϊουάν, αλλά και σε νησιά της νοτιανατολικής Ασίας, Αμερικής και αλλού.
- ✦ Στην ηπειρωτική Κίνα κατά τη διάρκεια του Μοϊσμού, η παραδοσιακή θρησκεία (Κομφουκιανισμός), θεωρούνταν απόρροια της ταξικής κοινωνίας και ήταν ελάχιστα διαδεδομένη. Οι πολιτικές μεταβολές των τελευταίων χρόνων, έχουν προκαλέσει την αναβίωση της θρησκείας στις περιοχές αυτές.

➤ **A) Μια θρησκεία σύνθετη από πολλές.**

Στην Κίνα επικρατούν :

- Κομφουκιανισμός
- Ταοϊσμός
- Μαχαγιάνα Βουδισμός

Συνήθως ότι ονομάζουμε Κινεζική θρησκεία είναι ο συνδυασμός και των τριών αυτών θρησκειών. Αυτό που καθορίζει τη χρήση της κάθε θρησκείας, είναι ο επιδιωκόμενος σκοπός. Π. χ.:

- I.** Εναρμόνιση με τη λειτουργία της φύσης, ή μακροβιότητα → Ταοϊσμός
- II.** Αρμονικές διανθρώπινες σχέσεις → Κομφουκιανισμός
- III.** Καλή μεταθανάτια ζωή → Μαχαγιάνα Βουδισμός.

 Σημαντική είναι η λατρεία των προγόνων, που θεωρούνται ως πνεύματα που μπορούν να επηρεάσουν την καθημερινή ζωή.

↪ Β) Ο Ταοϊσμός.

Ο Ταοϊσμός ονομάζεται έτσι από την κεντρική του ιδέα το Ταό, που σημαίνει «δρόμος» (=πορεία του σύμπαντος).

Γιν και Γιάνγκ = δύο βασικοί τρόποι ύπαρξης των όντων
Γιν = παθητικότητα, υποχωρητικότητα, υγρότητα, σκοτεινότητα, χαμηλότητα.
Γιάνγκ = ενεργητικότητα, φωτεινότητα, στερεότητα, υψηλότητα.

Το Γιάνγκ είναι ο ουρανός, το Γιν ο κάτω κόσμος, η διαπλοκή τους στις διάφορες περιπτώσεις δημιουργεί τη γη.

Γιάνγκ

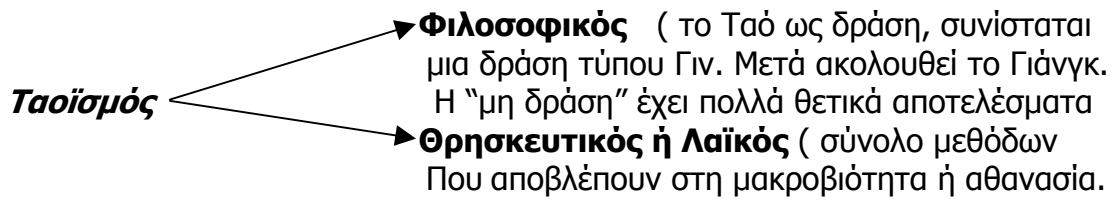
Αρσενικό
Ξηρά
Κεφάλι
Οστά
Χρυσός

Γιν

Θηλυκό
Θάλασσα
κοιλιά
σάρκα
ασήμι

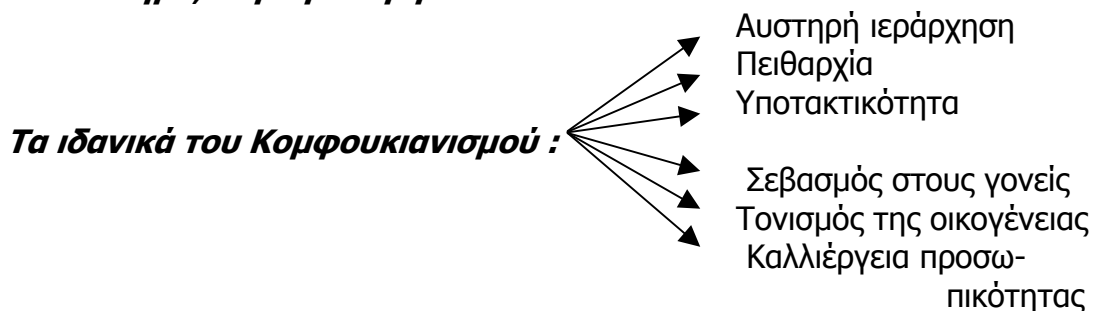
Ο Ταοϊστικός χρόνος είναι μια κυκλική κίνηση, στην οποία εναλλάσσονται το Γιν και το Γιάνγκ, σε ποικίλες ποσοστώσεις.

Γ) Φιλοσοφικός και θρησκευτικός Ταοϊσμός.

Δ) Ο κομφουκιανισμός

~~✎~~ **Ο Κομφουκιανισμός είναι περισσότερο ένα ηθικοκοινωνικό σύστημα, παρά μια θρησκεία.**

~~✎~~ Τα κείμενα του Κομφουκιανικού κανόνα αποτέλεσαν για αιώνες έναν από τους κυριότερους παράγοντες σκέψης και πολιτισμού στην Κίνα. Πρόκειται για ένα μεγάλο διανοητικό ρεύμα (που ξεκινά από τον Κομφούκιο και τον Μένκιο) που υπήρξε επίσημη κρατική θρησκεία και επηρέασε βαθύτατα την οργάνωση της ζωής.

~~✎~~ **Κέντρο** του Κομφουκιανισμού είναι η **τάξη**. Βάση της κοινωνίας είναι η οικογένεια. Τις σχέσεις των μελών καθορίζουν πλήθος κανόνων («κανόνες ευπρέπειας») που επεκτείνονται και στις σχέσεις των μελών της κοινωνίας. Πρόκειται για ένα τεράστιο σύστημα συμπεριφορικής δεοντολογίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 38^ο : « ΟΙ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ »

↪ **A) Ο θάνατος το βασικό ανθρώπινο πρόβλημα**

Ο θάνατος είναι «πηγή»
πολλών ενεργειών μας :

- Ανάγκη διατροφής
- Ανάγκη εργασίας
- Ανάγκη διαφύλαξης υγείας
- Ανάγκη διαφύλαξης σωματικής ακεραιότητας

Το πρόβλημα του θανάτου στις θρησκείες συνδέεται με το πρόβλημα του κακού, από την ύπαρξη του οποίου προέρχεται ο θάνατος .

↪ **B) Η τοποθέτηση των θρησκειών απέναντι στο πρόβλημα του θανάτου.**

Σε γενικές γραμμές οι θρησκείες είδαν τον θάνατο αρνητικά . Στην αρχική κατάσταση του κόσμου (διάφορες κοσμογονίες) δεν συμπεριλαμβάνεται ο θάνατος .

Ο θάνατος στις θρησκείες δεν θεωρείται ως τέλος, αλλά σαν μία μετάβαση σε μία άλλη ζωή . Είναι διάχυτη η αντίληψη για την ύπαρξη κάποιου αθάνατου στοιχείου στον άνθρωπο (π.χ. ψυχή).Ακόμα και όταν ο θάνατος είναι η είσοδος σε μία καλύτερη ζωή, δεν αξιολογείται θετικά.

Επικρατούσα στάση των θρησκειών:

- Κατάφαση ζωής
- Άρνηση θανάτου

Η υπέρβαση του θανάτου γίνεται με δύο τρόπους:

- Πίστη στην αθανασία της ψυχής (ή κάποιου άλλου στοιχείου στον άνθρωπο)
- Πίστη στην ανάσταση του **ψυχοσωματικού** ανθρώπου.

Στις θρησκείες έχουμε:

- **Υπέρβαση** του θανάτου(αθανασία ψυχής, ένωση της με τον Θεό κ.λ.π.)
- **Κατάργηση** του θανάτου (με την ανάσταση)

~~✗~~ ***Στον Χριστιανισμό ο θάνατος έχει ήδη καταργηθεί με την ανάσταση του Θεανθρώπου.***

↪ Γ) Οι νεκροί και οι θρησκείες . Ταφή . Καύση νεκρών .

- ✦ Στις πρώτες θρησκείες έχουμε ταφή με μεγάλη φροντίδα (κτερίσματα)
- ✦ Η καύση εμφανίζεται αργότερα ως φόβος παραμονής των κακών πνευμάτων μεταξύ των ζωντανών.
- ✦ Στην ορθόδοξη χριστιανική εκκλησία έχει επικρατήσει η ταφή των νεκρών , ως δείγμα σεβασμού προς το σώμα, χωρίς αυτό να αποτελεί δεσμευτική δογματική αλήθεια.

↪ Δ) Οι θρησκείες, ο θάνατος και το κακό.

Οι θρησκείες θεωρούν τον θάνατο ως συνέπεια της εισόδου του κακού στον κόσμο. Το κακό είναι η τοποθέτηση ενός άλλου μεγέθους στη θέση αυτού που θεωρούν ως το ύψιστο αγαθό (ό,τι θεωρείται ως Θεός).

Η αντικατάσταση αυτή οδηγεί →στη σύνδεση με κάτι μη αληθινό →και ο άνθρωπος μεταβάλλεται αρνητικά.

Το κακό και ο θάνατος
υπερνικούνται :

↗ Με την **υπέρβαση** του κόσμου (Ινδουισμός)

↘ Με την **διάσωση** του κόσμου (Χριστιανισμός)